

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/138/2014
Identifikačné číslo spisu: 5013201132
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5013201132.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci navrhovateľa: H. B. W., bytom Q., U. W. Č.. XXXX/XX, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku na invalidný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. júna 2014, č. k. 25Sd/339/2013-44, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26.06.2014, č. k. 25Sd/339/2013-44 p o t v r d z u j e .

Odporkyni n e p r i z n á v a náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 26.06.2014, č. k. 25Sd/339/2013-44 potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X z 28.10.2013 v spojení so zmenovým rozhodnutím toho istého čísla zo dňa 25.01.2014 (ďalej aj len „preskúmané rozhodnutie“) a navrhovateľovi nepriznal náhradu trov konania.

Preskúmaným rozhodnutím z 28.10.2013 v znení rozhodnutia z 25.01.2014 odporkyňa podľa § 293ax ods. 1 a § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť navrhovateľa o invalidný dôchodok s odôvodnením, že pred vznikom invalidity podľa § 293ax zákona o sociálnom poistení, teda pred 01.01.2010 vzhľadom na dosiahnutý vek (nad 40 rokov do 45 rokov) nezískal potrebnú dobu najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia, ustanovenú v § 72 zákona o sociálnom poistení, pričom vzhľadom na to, že navrhovateľovi bol od 01.10.2004 priznaný výsluhový dôchodok, podľa § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení mu nemožno do obdobia dôchodkového poistenia započítať doby služby zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok, t. j. doby od 04.08.1983 do 30.09.2004.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že mal preukázané, že navrhovateľ získal dobu služby od 04.08.1983 do 30.09.2004, teda v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č.

328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. Taktiež mal preukázať, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia nezískal pred vznikom invalidity dňom 01.01.2010, teda vo veku 44 rokov potrebnú dobu dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. f/ zákona o sociálnom poistení.

Krajský súd poukázal na to, že v zmysle judikatúry najvyššieho súdu (rozsudok sp. zn. 9So/138/2011 z 22.08.2012) je možné doby služby v osobitnom systéme hodnotiť aj na účely starobného dôchodku a jeho výšku krátiť v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128), ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb. (ďalej aj len „Dohovor č. 128“), avšak vzhľadom na to, že invalidný dôchodok je uvedený v II. časti Dohovoru č. 128, aplikácia jeho čl. 33 ods. 2 nie je možná. Rozhodnutie odporkyne preto potvrdil ako súladné so zákonom.

Rozsudok krajského súdu napadol navrhovateľ včas podaným odvolaním. Namietol, že ako vojak získal dobu služby v rozsahu 21 rokov a 145 dní a okrem tejto doby získal doby „civilného“ zamestnania od 01.09.1980 do 03.08.1983 (štúdium) a od 02.11.2005 do 19.03.2006, od 10.04.2006 do 30.06.2009 a od 01.07.2009 do 31.12.2009, t. j. ďalších 7 rokov a 12 dní. Poukázal na skutočnosť, že do 30.04.1998 existoval spoločný systém sociálneho zabezpečenia, kedy všetky finančné prostriedky, odvádzané po dobu štúdia a vojenskej služby zostali v rozpočte Sociálnej poisťovne.

Podľa navrhovateľa postup odporkyne odporuje čl. 12 a čl. 39 Ústavy SR ako aj § 3 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V zmysle čl. 39 Ústavy SR má nárok na primerané hmotné zabezpečenie, ktorému zodpovedá len zohľadnenie všetkých dôb poistenia a zamestnania, vrátane dôb služby vojaka. Žiadal preto, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu považovala rozsudok krajského súdu za vecne správny. Poukázala na ustanovenie § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých sa za dobu dôchodkového poistenia nepovažuje obdobie výkonu služby profesionálneho vojaka, ktoré bolo získané v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Za nedôvodnú považovala odvolaciu námietku navrhovateľa ohľadom čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128, lebo Československá republika prijala záväzky vyplývajúce z dohovoru len vo vzťahu k starobným dôchodkom, nie vo vzťahu k invalidným dôchodkom. Navrhla preto, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“).

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok bez pojednávania v súlade s § 250a ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 72 ods. 1 písm. f/ zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 40 rokov do 45 rokov je najmenej 10 rokov.

Podľa § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity zákona o sociálnom poistení.

Nebolo sporné, že navrhovateľ ako profesionálny vojak získal viac ako 21 rokov služby, na základe čoho mu vznikol nárok na výsluhový dôchodok z osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov podľa zákona č. 328/2002 Zb.. Taktiež nebolo sporné, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, upraveného zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení získal obdobie dôchodkového poistenia (tzv. „civilné zamestnanie“) v rozsahu menej ako 10 rokov. Sporným nebol ani dátum vzniku invalidity od 01.01.2010, ku ktorému bol navrhovateľ vo veku 44 rokov.

Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky pri posudzovaní zákonnej úpravy nároku na invalidný dôchodok v danej veci mal za to, že ustanovenia § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nie sú v súlade s čl. 12 ods. 2, čl. 39 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, preto v súlade s § 109 ods. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v spojení s § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok uznesením z 26.09.2016 odvolacie konanie prerušil a následne Ústavnému súdu postúpil návrh na začatie konania o súlade predmetných ustanovení zákona o sociálnom poistení s Ústavou Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 13.02.2019, sp. zn. PL. ÚS 16/2017-52, tomuto návrhu najvyššieho súdu nevyhovел. V dôvodoch nálezu Ústavný súd okrem iného uviedol:

„... posudzovanie nároku na vznik invalidného dôchodku sa systémovo posudzuje podľa právnej úpravy, t. j. iného systému, ako je sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov vrátane potrebnej doby zamestnania ako jednej z podmienok pre vznik nároku naň. Možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok zo systému „všeobecného“ sociálneho poistenia osobám, ktoré boli účastníkmi systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, môže fakticky/reálne nastať až po tom, ako policajt alebo vojak ukončil svoj služobný pomer, bol mu priznaný výsluhový dôchodok a rozhodol sa ďalej pracovať ako zamestnanec participujúci obligatórne na sociálnom poistení podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodu, že ide o osoby začlenené do samostatného systému sociálneho zabezpečenia rešpektujúci osobitnú náročnosť ich práce a verejný záujem na zabezpečení výkonu týchto služieb ktoré sa po skončení ich služobného pomeru zamestnali v rámci iných pracovnoprávných vzťahov zakladajúcich ich účasť na sociálnom poistení, kde však platia iné pravidlá, môžu sa im tieto iné pravidlá zdať, vzhľadom na čas, kedy do týchto nových vzťahov vstúpili, prísne. Zdanie prísnosti môže u nich evokovať aj zdanie protiústavnosti.

Podľa názoru ústavného súdu by ale riešenie, ktoré by v rámci sociálneho poistenia bez ďalšieho favorizovalo určitú skupinu subjektov z iného systému sociálneho zabezpečenia - odpustiť alebo znížiť bez ďalšieho všeobecne ustanovenú potrebnú dobu účasti na sociálnom poistení pre vznik nároku na invalidný dôchodok - by bolo vo vzťahu k ostatným účastníkom systému sociálneho poistenia nesystémové a nespravodlivé. Ak by malo ísť o „zmäkčenie“ podmienok pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení, teda o „zvýhodnenie“ osôb poberajúcich výsluhový dôchodok bez toho, aby sa toto „zmäkčenie“ eliminovalo iným riešením, prípadne participáciou štátu, potom by vyvstala aj otázka ústavnosti takéhoto riešenia. ...

... nemožno nebrať do úvahy a prehliadnúť, že zákon o sociálnom poistení a zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov upravujú dva samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy. Nemožno však argumentovať protiústavnosťou všeobecne aplikovateľného modelu dôb zamestnania pre vznik nároku na invalidný dôchodok tých osôb, ktoré sú štandardnými účastníkmi tohto systému, a to len preto, že pre skupinu osôb prichádzajúcich z iného systému, ale teraz už zúčastnených vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, sú parametre nastaveného modelu dôb zamestnania pre nich náročné na splnenie a z ich pohľadu prísne až nespravodlivé. Vzhľadom na uvedené je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému.

Vychádzajúc z uvedených východísk možno v závere zhrnúť, že navrhovateľom napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení, nie sú podľa názoru ústavného súdu v konflikte s čl. 39 ods. 1 ústavy ani s čl. 55 ods. 1 ústavy. ...“

Vzhľadom na citovaný nález Ústavného súdu odvolací súd pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku na invalidný dôchodok vychádzal z ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých v konaní o nároku na invalidný dôchodok podľa tohto zákona nemožno prihliadať na doby, ktoré boli navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z.. Bez uvedenej doby služby navrhovateľ získal obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu iba 7 rokov a 12 dní, takže pred vznikom invalidity, teda ku dňu 01.01.2010 vzhľadom na vek 44 rokov nespĺnil podmienku najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. f/ zákona o sociálnom poistení, a preto mu nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 tohto zákona nevznikol.

Odvolací súd sa zaoberal aj otázkou Dohovoru o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia (č. 102) sa invalidný dôchodok má zabezpečiť chránenej osobe, ktorá pred tým, ako nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu 15 rokov príspevkových alebo zamestnania alebo 10 rokov pobytu.

Dohovor č. 102 bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 461/1991 Zb. s tým, že Československá socialistická republika prijíma záväzky k Dohovoru s výnimkou jeho častí IV a VI. Časť IX tohto dohovoru upravuje v Čl. 53 až 58 základné podmienky nároku na invalidný dôchodok a jeho výšku.

Podľa Čl. 56 Dohovoru č. 102 dávkou je pravidelne sa opakujúca platba vypočítaná takto:

- a) podľa ustanovení článku 65 alebo 66, ak sú chránené skupiny zamestnancov alebo skupiny ekonomicky činného obyvateľstva,
- b) podľa ustanovení článku 67, ak sú chránení všetci obyvatelia, ktorých prostriedky po dobu sociálnej udalosti nepresahujú určenú hranicu.

Podľa Čl. 57 ods. 1 ak nastane krytá sociálna udalosť, má sa dávka uvedená v článku 56 zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá predtým, než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu, ktorá môže byť buď 15 rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo 10 rokov pobytu, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v ktorej mene bol za dobu, po ktorú pracovala, zaplatený určený priemerný ročný počet príspevkov.

Podľa Čl. 57 ods. 2 ak poskytnutie dávky uvedenej v odseku 1 závisí od splnenia určitej minimálnej príspevkovej doby alebo doby zamestnania, krátená dávka sa musí zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá, skôr než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu piatich rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v mene ktorej bola za dobu, po ktorú pracovala, zaplatená polovica

určeného priemerného ročného počtu príspevkov podľa bodu (b) odseku 1 tohto článku.

Podľa Čl. 57 ods. 4 pomerné krátenie percentnej sadzby uvedenej v tabuľke pripojenej k časti XI, sa môže vykonať, ak čakacia doba pre dávku zodpovedajúcu krátenej percentnej sadzbe je viac než päť ale menej než 15 rokov príspevkových alebo zamestnania. Krátená dávka sa poskytuje podľa odseku 2 tohto článku.

Odvolací súd poukazuje na to, že čo sa týka nároku na invalidný dôchodok, v zmysle § 1 ods. 3 v spojení s § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení sa tento zákon vzťahuje len na policajtov, ktorí dobu služby policajta nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Zákonom o sociálnom poistení sú teda chránené len určité skupiny zamestnancov, resp. skupiny ekonomicky činného obyvateľstva, nie sú však chránené všetky ekonomicky činné osoby a preto podmienka získania 15 rokov dôchodkového poistenia u poistencov vo veku nad 45 rokov (§ 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení) nie je podľa názoru odvolacieho súdu v rozpore s čl. 56 písm. a/ a čl. 57 ods. 1 písm. b/ Dohovoru č. 102 o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia. V danom prípade navrhovateľ vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia nezískal potrebnú dobu 15 rokov dôchodkového poistenia (15 rokov príspevkového obdobia alebo zamestnania). Keďže navrhovateľ vzhľadom na dobu služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok nie je v zmysle čl. 56 písm. a/ Dohovoru č. 102 v spojení s § 1 ods. 3 zákona o sociálnom poistení chránenou osobou, nevzťahuje sa na neho ani ustanovenie Čl. 57 ods. 2 písm. a/ Dohovoru č. 102, týkajúce sa nároku na krátený invalidný dôchodok v prípade získania menej ako 15 rokov príspevkových alebo zamestnania.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval preskúmané rozhodnutie odporkyne za súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 OSP potvrdil ako vecne správny.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods. 1, § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 OSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, keďže navrhovateľ v tomto konaní nebol úspešný a odporkyňi náhrada trov nepatrí.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný riadny opravný prostriedok.